

Mistenkelige transaksjoner

Avdekking og oppfølging

Kursinnhold

Autoriserte regnskapsførere plikter å undersøke om mistenkelige transaksjoner kan relatere seg til hvitvasking eller terrorfinansiering, og eventuelt melde fra om slike transaksjoner til ØKOKRIM dersom mistanken ikke lar seg avkrefte

Men er det bare transaksjoner relatert til hvitvasking og terrorfinansiering som skal meldes, eller er det også andre former for økonomisk kriminalitet? Og hva hvis vi avdekker mistenkeligheter hos kundens samarbeidspartnere (kunde/leverandør)?

I dette kurset vil du få retningslinjer for hva som skal rapporteres og hva som kan rapporteres som mistenkelige transaksjoner.

Kurset er basert på Finanstilsynets Rundskriv 4/2017 og enn indikatorliste utgitt av NTAES

Finanstilsynets rundskriv 4/2017

Rundskriv 4/2017 kap. 7.1

- Mistenkelige transaksjoner

Undersøkelsesplikten inntreer når regnskapsfører avdekker forhold som kan indikere at midler har tilknytning til utbytte fra kriminalitet eller terrorfinansiering. Rapporteringsplikt inntreer dersom mistanken ikke lar seg avkrefte.

- Altså: hvis en transaksjon er mistenkelig (kommer tilbake til hva som er mistenkelig), oppstår en plikt til å undersøke nærmere. Dersom mistanken ikke lar seg avkrefte, oppstår en plikt til å rapportere forholdet til ØKOKRIM

Merk taushetsplikt

- Dersom undersøkelser av en mistenkelig transaksjon ikke klarer å avkrefte mistanken skal transaksjonen meldes til ØKOKRIM
  - Hva med rapportering til:
    - Skatteetaten (f.eks. ved avdekket brudd på skatte- eller avgiftsregelverket)
    - Kemneren (f.eks. ved misligheter rundt arbeidsgiver eller behandling av skattetrekksmidler)
  - Husk at regnskapsførere i henhold til regnskapsførerloven har *absolutt taushetsplikt*. Meldinger om mistenkelige transaksjoner skal sendes til ØKOKRIM. For øvrig skal taushetsplikten overholdes.

Rundskriv 4/2017 kap. 7.1

- Mistanke oppstår ofte ved at man oppdager at noe (forsøkes) behandles på feil måte:
- Utlegg av privat karakter forsøkes fradragsført, mottar mangelfulle fakturaer, det blir tatt «snarveier» som ikke er i henhold til regler etc.
- Normalt vil man påpeke forholdet overfor oppdragsgiver, og be om at forholdet bringes i orden. Som regel rettes da forholdet, og det er som oftest ikke grunnlag for videre undersøkelses- eller rapporteringsplikt

Rundskriv 4/2017 kap. 7.1

- NB! Selv om forholdet rettes, kan det være grunn til mistanke:
  - Kunden forsøker å bortforklare forholdet ved å si det er en «uskyldig» feil eller en «forglemmelse», men det mistenkes bevisst forsøk f.eks. på hvitvasking
  - Et ulovlig lån som påpekes, blir tilbakebetalt fra en ukjent konto eller konto i utlandet
  - Kunden foreslår betaling med kontanter «for å bli ferdig med betalingen»

Rundskriv 4/2017 kap. 7.1

Generelle omstendigheter som kan utløse undersøkelsesplikt, kan være at transaksjonen:

- synes å mangle legitimt formål, er uvanlig stor/kompleks
- er uvanlig i forhold til det som er vanlig i virksomheten
- er til/fra kunde i et land som ikke har tilfredsstillende tiltak mot hvitvasking eller terrorfinansiering
- på en annen måte har en uvanlig karakter
- faktura med mva. uten at avsender er registrert for mva.
- mottar store pengesummer uten en åpenbar bakenforliggende hendelse
- underslag der ledelse/eiere er involvert
- indikatorliste fra NTAES – kommer tilbake til dette

Rundskriv 4/2007 kap. 7.2

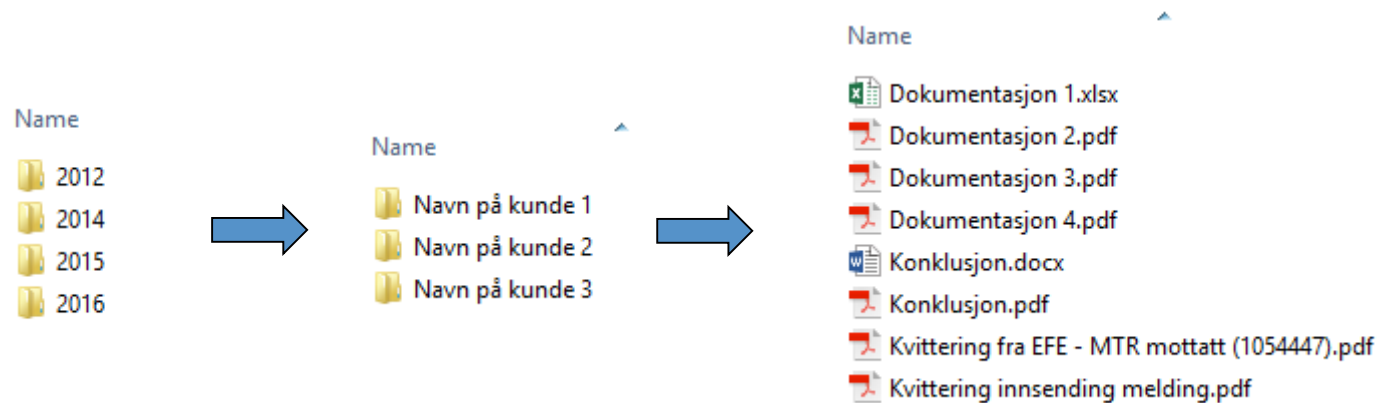
- Terskelen for å gjennomføre nærmere undersøkelser skal være lav
- Undersøkelsesplikten gjelder forhold knyttet til oppdragsgiver
  - Ikke plikt til å gjøre nærmere undersøkelser om oppdragsgivers forretningsforbindelser
- Mange kilder kan benyttes
  - Det materialet man allerede har, «åpne kilder» (offentlige registre, aviser, internett etc.), spørsmål til tredjemenn (men merk taushetsplikten)
- Normalt involveres hvitvaskingsansvarlig dersom regnskapsfører ikke har fått avkreftet en mistanke

Rundskriv 4/2017 kap. 7.3-7.4

- Resultatene av undersøkelser av mistenkelige transaksjoner skal registreres/oppbevares
  - Hvilke mistenkelige forhold er undersøkt, hvilke undersøkelser er gjort, hva er konklusjonen, og er det innrapportert til ØKOKRIM?
- Hvitvaskingsansvarlig avgjør hva som skal rapporteres, og er den som foretar eventuelle innrapporteringer
- *Regnskapsførere har [...] adgang til å underrette politiet [etter] bestemmelsen i regnskapsførerloven § 10 femte ledd, det vil si ved mistanke om at det er foretatt en straffbar handling. Slik underretning kan skje [...] på samme måte som rapportering etter hvitvaskingsloven*
- *[samme metode benyttes ved] mistanke om at [...] forretningsforbindelser har tilknytning til hvitvasking eller terrorfinansiering*

Eksempel på oppbevaring

- Alle saker/undersøkelser lagres i en tilgangsbegrenset mappe. Kun hvitvaskingsansvarlig trenger tilgang til denne mappen

Eksempel på konklusjon

Oversikt over saksforhold Kunde AS

Tidligere Amesto AccountHouse-ansatt Ola Nordmann (Ola) er ansatt i Kunde AS (Kunde / virksomheten) som firmaets regnskapsfører. Amesto AccountHouse AS (Amesto) kjører lønn for Kunde, og er således registrert i enhetsregisteret som virksomhetens autoriserte regnskapsfører.

Ola kom til undertegnede med spørsmål om hvordan en Kunde skulle forholde seg til en faktura utstedt fra en leverandør, Leverandør ENK, org.nr. 123 456 789 (leverandøren), hvis firma er slettet fra enhetsregisteret i 2011. Spørsmålet var om de kunne foreta utbetaling til denne leverandøren.

Saksforholdene er som følger:

- Kunde inngikk et samarbeid med leverandøren i 2013, der leverandøren leverer monterings tjenester
- Fakturaene som er mottatt fra leverandøren har oppfylt alle formkrav til dokumentasjon av kjøpstransaksjoner
- På den siste fakturaen mottatt fra leverandøren ble det avdekket at fakturanummeret som er påført er likt fakturanummeret på en tidligere utstedt faktura.
- På bakgrunn av det doble fakturanummeret, ble det gjort enkelte undersøkelser vedrørende leverandøren
- Ved oppslag i enhetsregisteret ble det avdekket at det organisasjonsnummeret som er påført fakturaen ble registrert slettet 01.06.2012. Virksomheten er heller ikke registrert i [merverdiavgiftsregisteret](#)
- Ola spurte altså undertegnede om det var OK å gjøre opp fakturaen til leverandøren, noe som ble sterkt frarådet. Kunde har fulgt rådet, og leverandøren ble informert om at oppgjør ikke vil finne sted inntil de organisatoriske forholdene er rettet opp i
- Leverandøren har blitt spurt om hva som egentlig er situasjonen, og han har kommet med bortforklaringer som ikke er troverdige avkreftelser på at oppfattelsen av at det her har foregått merverdiavgiftsunndragelser, og muligens skatteunndragelser, ikke er korrekte.
- Det siste som har skjedd i saken er at det er mottatt en ny faktura fra Leverandør LTD NUF, org.nr. 987 654 321. Det er ikke påført bokstavene MVA etter org.nr. og firmaet er ikke registrert i [merverdiavgiftsregisteret](#). Det er likevel fakturert med merverdiavgift.

Konklusjon: Som regnskapsførerselskap plikter Amesto å innrapportere transaksjoner som kan være et ledd i skatteunndragelser som mistenkelige. Ingen av de fakta og forklaringer som har kommet frem kan bidra til å avkrefte at det her er snakk om skatte- og/eller avgiftsunndragelser, men har derimot styrket oppfattelsen at det har forekommet lovbrudd. På bakgrunn av dette ble fakturaene mottatt fra leverandøren som mistenkelige transaksjoner via [Altinn](#)-skjema MT-0002 Rapport om Mistenkelig Transaksjon 31.05.2016

Torstein Heggen, 21.05.2016
Hvitvaskingsansvarlig

Rundskriv 4/2017 kap. 9

- Hvitvaskingsloven § 9 annet ledd
En transaksjon kan likevel gjennomføres før opplysninger er oversendt Økokrim, dersom unnlattelse av å gjennomføre transaksjonen kan vanskeliggjøre Økokrims undersøkelser eller eventuell etterforskning, eller det ikke er mulig å la være å gjennomføre transaksjonen. Opplysninger skal i så fall oversendes Økokrim umiddelbart etter at transaksjonen er gjennomført

Hvitvasking og taushetsplikt

- Naturlig å holde kretsen som kjenner til undersøkelsene så liten som mulig – også internt i egen organisasjon
- Vurderinger om hvorvidt saker skal meldes, hva som gjøres av undersøkelser etc., trenger man ikke ta opp i avdelings- og teammøter. Man vet aldri hvem som kjenner hvem
- Anonymiserte fremstillinger av saker man har hatt, egner seg imidlertid godt i det årlige, interne kurset man har om hvitvaskingsreglene og -rutinene

Indikatorliste for mistenkelige transaksjoner

Indikatorliste mistenkelige transaksjoner

- Nasjonalt tverretatlig analyse- og etterretningscenter (NTAES) har utgitt en liste med indikatorer på hva som kan være mistenkelige transaksjoner
- Listen er ikke uttømmende – den kunnskapen man har, og risikovurderingen man gjør, om sine kunder er helt sentral for å vurdere hva som er mistenkelig. Unormalitet er viktigste indikator for mistenkelige transaksjoner
- Listen gir en god indikasjon på hva slags nivå man skal legge seg på med tanke på hva som skal meldes som mistenkelige transaksjoner

Mistenkelige transaksjoner

- Dersom man kommer over en mistenkelig transaksjon, skal man gjøre ytterligere undersøkelser for eventuelt å avkrefte at det ligger noe straffbart bak
- Hvis mistanken ikke avkreftes skal transaksjonen innrapporteres til ØKOKRIM
- Listen gir indikasjoner på hva som er mistenkelig. Med andre ord skal slike transaksjoner innrapporteres, så fremt man ikke kan avkrefte at det har foregått noe ulovlig

Oppbygging av listen

- Listen er delt i tre hovedområder
  1. Identifikasjon av fysiske og juridiske personer
  2. Andre forhold knyttet til kunden som kan være av betydning
  3. Spesifikke indikatorer for regnskapsførere og revisorer

Eksemplene som går igjennom videre, er et lite utdrag. Den komplette listen kan fås for medlemmer fra Regnskap Norge, Revisorforeningen og Økonomiforbundet. Dersom du ikke er medlem, ta kontakt med Finanstilsynet.

Eksempler

- 1.1 Fysiske personer
  - Personer straffedømt for profittgenererende kriminalitet
  - Utenlandske identifikasjonsdokumenter som umiddelbart er vanskelig å verifisere ektheten av
  - Kunden kan kun fremlegge kopi av legitimasjon

Eksempler

- 1.2 Juridiske personer
  - Uriktige/falske eller vanskelig verifiserbare dokumenter
  - Stadig skifting av navn, ledelse, styre, regnskapsfører, revisor, vedtekter eller formål uten at det har en naturlig forklaring
  - Nyregistreringer med navnelikhet med etablerte virksomheter
  - Fremstår uprofesjonelt (ikke logo, brevhode, nettsider, e-post etc.)
  - Overdrevent god/skrytende presentasjon av virksomhet

Eksempler

2.1 Andre forhold – foretaket

- Aksjekapital innbetalt av andre enn aksjonær dersom det ikke har en naturlig forklaring
- Kontaktperson for regnskapsfører/revisor har ikke en formell rolle, og har en stilling hvor det ikke er en naturlig oppgave
- Kompleks juridisk, internasjonal struktur uten at det er fordeler ved strukturen
- Egenfratrådt revisor/regnskapsfører
- Mye konsulentbruk og/eller høy gjennomtrekk av ansatte

Eksempler

2.2 Andre forhold – bransje

- Uvanlig høy/lav andel av kontantomsetning
- Uvanlige kontraktsinngåelser
- Unormal høy omsetning eller lave kostnader
- Særlige risikoområder

Eksempel 1

Ved kontroll av regnskapet til Peder Ås AS fremkommer det at det har kjøpt et parti marmorfliser fra Italia. Da selskapet verken eier eiendom, leier større lokaler eller driver med byggevirksomhet oppfattes dette som en unormal transaksjon for selskapet. Ved spørsmål til kunden svares det at dette er varer til lager/videresalg. Selskapet driver ikke virksomhet som har varelager og eller med videresalg.

Eksempler

2.3 Andre forhold – parter

- Bruk av mellomledd uten god forklaring
- Uventede partsforhold
- Faktisk part hos den annen part (nærstående, PEP etc.)
- Mellommenn/konsulenter i risikoområder

Eksempel 2

Peder Ås AS har bokført utgifter som gjelder retten til å benytte dataprogramvare fra en ny utenlandsk leverandør. På forespørsel fremlegges en avtale mellom kunden og et utenlandsk selskap, med c/o-adresse hos et advokatkontor i USA. Det er en ansatt hos Peder Ås AS som har signert avtalen på vegne av det utenlandske selskapet

3 Spesifikke indikatorer for regnskabsførere og revisorer

3 Spesifikke indikatorer for regnskapsførere og revisorer

3.1 Resultat og balanse

3.2 Regnskap

3.3 Faktura

3.4 Betalingsmønster

3.5 Varelager

3.6 Lån og fordring

3.7 Banktransaksjoner

3.1 Resultat og balanse

- Uoversiktlige og unødvendige kompliserte noter til regnskapet
- Foretakets økonomiske situasjon skiller seg vesentlig fra sammenlignbare foretak i bransjen
- Regnskapsmessige nøkkeltall henger ikke sammen med driftsresultatet
- Unormalt innskudd av aksjekapital eller kapitalforhøyelser i selskaper
- Resultatregnskapet viser ingen skattepliktig fortjeneste der det er forventet
- Manglende tapsføring i regnskapet hvor dette er ansees å være naturlig ut fra den virksomhet som drives
- Etc.

Eksempel 3

Ved revisjon av Peder Ås Bygg AS viser regnskapet for 2015 et underskudd på kr 992 205, og negativ bruttofortjeneste på kr 561 674. Selskapet har i hovedsak kjøpt varer og videresolgt disse til innehaver og da til pris betydelig under markedspris.

Peder Ås Bygg AS har ved flere tilfeller fått tilbake merverdiavgift fra skatteetaten.

3.2 Regnskap

- Debet- eller kreditnotaer er ikke bokført
- Aktiva er ikke bokført
- Uvanlig eller uforklart tap eller gevinst på kontrakter
- Begrunnelse for utgifter er vanskelig å etterprøve (betaling til agenter, konsulenter, for knowhow mv.)
- Vanskelig å verifisere om inntekten skyldes et reelt kjøp av vare eller tjeneste
- Etterspurt dokumentasjon blir ikke levert eller kan ikke fremskaffes
- Utbetalinger kan ikke forklares på en tilfredsstillende måte
- Part i kontrakter eller lån kan ikke dokumenteres
- Forsøk på å føre lønnsutgifter som andre utgifter
- Etc.

3.3 Faktura

- Faktura er håndskrevet
- Fakturering med mva. selv om foretaket ikke er mva.-registrert
- Fakturaadresse er ikke samme som leveringsadresse uten god forklaring
- Fakturering finner sted før varen/tjenesten leveres
- Fakturering finner sted før oppdraget ferdigstilles uten at kontrakten tilsier dette
- Fakturaer og transportpapirer stemmer ikke overens
- Utsteder kreditnotaer til enheter eller avdelinger som holder til i risikoområder
- Faktura blir utstedt etter at det er oppdaget at det er gjort ulegitimert uttak
- Etc.

Eksempel 4

Ved revisjon framstod enkelte varekjøp som betydelig høyere enn et forventet forbruk skulle tilsi, og det ble innlevert mangelfull betalingsdokumentasjon. Kontoutskrifter fra bank ble ikke innlevert fordi kunde mente dette var lite hensiktsmessig da flere konti var benyttet ved betaling.

Faktura 12354 fra Peder  s AS i dokumentasjon innlevert fra kunde viser innkjøp av 25 br dristere med en samlet fakturasum på kr 14 545.

Innhentet fakturakopi fra Peder  s AS viser kjøp av 2 br dristere med en samlet fakturasum på kr 545,00.

Tilsvarende undersøkelser av fakturaer fra ytterligere to leverandører viste at disse ikke hadde levert tjenester til kunden i perioden.

3.4 Betalingsmønster

- Benyttes unormale betalingsveier eller betalingsmåter, f.eks. kontant betaling når det er vanlig med betaling til bank
- Betaling til flere kontonumre for samme kunde/leverandør
- Det betales til annet land enn det landet der selger er hjemmehørende/registrert
- Betaling fra norske kunder kommer fra konto i land innenfor et risikoområde
- Kunde mottar plutselig midler fra nye land uten at det foreligger en god forklaring
- Forskuddsbetalinger til nye handelspartnere har funnet sted uten sikkerhet
- Utbetalinger som ikke er registrert i regnskapet
- Etc.

3.5 Varelager

- Varer som er anskaffet blir aldri mottatt
- Et normalt stort varelager er plutselig redusert ved årsoppgjøret
- Fakturert kjøp eller salg harmoner ikke med angitt lagerplass eller utgifter til lagring
- Forsikringsverdi står ikke i forhold til verdi på varelager
- Varelageret befinner seg geografisk på annet sted enn foretakets adresse og er vanskelig å verifisere
- Betydelig verdi av varer på lager som ikke er en del av det foretaket normalt omsetter

Eksempel 5

Peder Ås AS driver med oppføring av bygg. Det er i regnskapet bokført et parti med kjøp av "diverse varer" til kr 1 000 000 + mva. kr 250 000 fra en ny leverandør. Varelageret opplyses av ledelsen å befinne seg i en container og skal videreselges innen kort tid.

Ved befaring viser det seg at varelageret består av ukurante varer og er uten verdi. Leverandøren er ikke registrert i Merverdiavgiftsregisteret.

3.6 Lån og fordring

- Lån/fordring med spesielt gunstige eller ugunstige vilkår/klausuler eller at lån tas opp fra en uvanlig kreditor
- Tegn på at lån fra utlandet er loan-back-arrangementer
- Et uforklart frafalt lån med en ikke-relatert enhet
- Lån fra nærstående (aksjonær/styremedlem) i form av kontanter eller tingsinnskudd som ikke kan verifiseres

Eksempel 6

Peder Ås AS har mottatt lån med gode rentebetingelser på kr 700 000 fra en ansatt. Selskapet har svak økonomi og det er en ikke ubetydelig konkursrisiko. Långiver er ikke aksjonær og har ingen rolle i selskapet. Selskapets ledelse opplyser at midlenes opprinnelse er fra et forsikringsoppgjør. Den ansatte skal ha blitt skadet i jobbsammenheng og mottatt midler fra forsikringsselskap.

3.7 Banktransaksjoner

- Transaksjoner på foretakets konto harmonerer ikke med virksomhetens kjente aktiviteter
- Uvanlig og uforklart forbruk av kontanter inn/ut fra konto
- Ulegitimerte uttak fra foretakets bankkonto
- Foretakets bankkonti og/eller betalingskort har transaksjoner som tyder på at ukjent tredjepart har disposisjonsrett
- Transaksjoner indikerer at kredittkort anvendes av tredjepart i utlandet
- Det er tilsynelatende mange innbetalinger fra kunder på en konto, men ikke varebetalinger mv.
- Innbetalinger som ikke er dokumentert fra utenlandsk virksomhet
- Betalinger fra virksomhet til daglig leders kredittkort

Eksempel 7

Enkeltpersonsforetaket Peder Ås driver detaljhandel med salg av gjenstander hovedsakelig til forbrukere. Foretakets bankkonto viser få, og i enkelte perioder, ingen innskudd av kontanter.

Innehavers personlige bankkonti blir etterspurt av regnskapsfører, og disse viser regelmessige innskudd av kontanter i banker, innskuddsautomater og via bank/post-i-butikk over hele landet samt bankoverføringer fra ulike privatpersoner og virksomheter.

Indikatorlisten

- Det som har vært gjennomgått i dette kurset har kun vært deler av rapporten/listen.
- Alle bør lese hele rapporten.